

Gepubliceerd in *Ons Erfdeel* 2016/3.

Zie www.onserfdeel.be of www.onserfdeel.nl.

[B] **TERUG TOT HENRI CLINGER. EEN
LIEFDESROMAN VAN ALLARD SCHRÖDER**

De veelzijdige auteur Allard Schröder (1946) is vooral bekend van romans als *De hydrograaf* (2004) en *De dode arm* (2013). Laatstgenoemde volumineuze roman werd door de kritiek zeer positief ontvangen: er was bewondering voor de wijze waarop Schröder de zoektocht van de hoofdpersoon Coltersteen had weten te combineren met tal van motieven die hij grotendeels aan Duitse romantici had ontleend: dromen, fantasieën en wanen speelden een belangrijke rol. Geprezen werd ook zijn gevarieerde stijl, met korte, maar ook zeer lange, meanderende zinnen. Enkele critici stelden zelfs dat Schröder met deze roman had bewezen te behoren tot de top van de Nederlandstalige literatuur. Dat schiept

verwachtingen voor zijn nieuwe boek, minder omvangrijk dan zijn voorganger, maar ook weer niet zoveel: *Sebastiaans neus*.

De hoofdfiguur is Sebastiaan Arthur Welsend, net als de auteur geboren in 1946: het verhaal wordt grotendeels vanuit zijn perspectief verteld. Hij heeft, net als zijn vader, een opvallend grote neus: die zou volgens Freud een symbool zijn voor een groot geslachtsorgaan, en Sebastiaan heeft ook redelijk succes bij de dames, maar het gaat hier vooral om de neus als reukorgaan. Dat blijkt als Sebastiaan, bijna zestig jaar oud, plotseling ontslagen wordt bij een bank in A***, waarvoor hij decennia heeft gewerkt. In een opwelling koopt hij een pakje sigaretten, terwijl hij al twintig jaar niet meer heeft gerookt. Als hij de geur van een brandende sigaret opsnuift, komen zijn jonge jaren hem plotseling voor de geest: de *mémoire involontaire*, ontleend aan *À la recherche du temps perdu* van Marcel Proust, waarin zij optreedt als de hoofdpersoon een madeleinekoekje eet. In herinneringen aan zijn schooltijd, die tot de fraaiste passages van de roman behoren, staat zijn relatie centraal tot de ongeveer even oude, roodharige Henriëtte Clinger, die zich eigennuttig Henri laat noemen. In hun verhouding was Henri duidelijk dominant, Sebastiaan schuchter en timide. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de scène waarin Sebastiaan Henri met overgave piano hoort spelen en hij zich niet bij haar voegt, maar zich verschuilt in de struiken achter haar huis. Op de zolder van zijn huis vindt Sebastiaan foto's uit hun jeugd; bij één staat achterop de tekst: "Wanneer kom je nou? H." Die dateert kennelijk uit de tijd dat er een verwijdering tussen hen was ontstaan. Sebastiaan raakt haar kwijt aan een jonge pianoleraar die doortastender was dan hij. Na zijn schooltijd gaat Sebastiaan rechten studeren in Leiden, ontmoet daar Regina, met wie hij trouwt en een zoon krijgt: Dennis. Beiden spelen, nu hij zestig is, geen rol meer in zijn leven: van de bazige Regina, met haar omineuze naam, is hij gescheiden en met zijn in Engeland wonende zoon heeft hij geen contact.

"Wanneer kom je nou?" Het was een berichtje uit een ver verleden, maar voor Sebastiaan krijgen de woorden actuele betekenis: hij moet zijn jeugdliefde vinden. Het duurt lang voordat hij echt iets over haar te weten komt. Hij bezoekt een oom van Henri in Brussel, die haar kende als leerlinge van het

conservatorium, waar zij behalve piano ook compositie studeerde: een stuk dat hij eens van haar hoorde was een wild, opzweepend stuk voor piano, dat geheel paste bij haar onconventionele levensstijl. Zij gebruikte drugs en alcohol en kreeg een ongeluk met haar auto. Zij was vergezeld door haar minnaar Alain, van wie zij in verwachting was: als Sebastiaan hem opzoekt, hoort hij dat zij een zoon, Caleb, had gekregen. Alain geeft Sebastiaan plaatsen waar Henri heeft gewoond en wellicht nog vertoef, maar zijn bezoeken leveren niets op. Onverwacht krijgt hij toch informatie over haar: een goede kennis bezoekt hem in gezelschap van Ariëlle, een dochter van Henri, een stuk jonger dan Caleb, die hem vertelt dat haar moeder in het dorpje Prosperity (North Carolina) woont en dat die hem zeker zal willen zien. Zij maakt een schets van de route die hij moet volgen naar dit oord, als hij eenmaal op luchthaven van Atlanta is geland.

Dat in deze roman heel wat titels van boeken worden genoemd, komt doordat Sebastiaan in zijn jonge jaren veel leende uit het Leesmagazijn in zijn woonplaats: zij krijgen een plaats in zijn herinneringen uit de jaren vijftig. De eigenaar had hem zelfs een boekje uit zijn bibliotheek geschonken: het sprookjesachtige toneelstuk *The Tempest* (in Nederlandse vertaling) van William Shakespeare, waarvan hij de inhoud nog kent, wellicht mede omdat een van de personages zijn naam draagt. Het is dus niet zo verwonderlijk dat Sebastiaan, op zijn lange door turbulentie getroffen vlucht naar Atlanta, droomt dat hij op een houten zeilschip in een storm was beland. Het is een verwijzing naar de proloog van *The Tempest*, waaruit ook een regel wordt geciteerd. Sebastiaan valt opnieuw in slaap en mist daardoor op zijn schermpje de aftiteling van de film die is vertoond: *Prospero's Books*. Bedoeld worden de toverboeken van de magiër Prospero, ooit hertog van Milaan, de hoofdpersoon van het stuk, die verantwoordelijk is voor de storm die het schip naar het eiland brengt waar zijn tegenstanders hem twaalf jaar geleden hebben afgezet.

Vanaf Atlanta rijdt Sebastiaan in noordoostelijke richting, maar ver komt hij niet, want de motor van zijn huurauto slaat af. Hij stapt uit, gaat liggen en dommelt in. Hij ziet fauntjes, grote bloemen en reuzenvlinders: hij bevindt zich, zo begrijpt hij, in een "betoverd woud" – de pendant van het eiland van

Prospero. Eenmaal ontwaakt wordt hij naar het dorpje Inkwell gesleept, waar hij een kamer huurt. Als zijn hospita hoort dat hij op zoek is naar Mrs. Clinger, waarschuwt zij hem voor haar toverkunsten. Bij haar ontmoet Sebastiaan Caleb, de geëmigreerde zoon van Henri, die hem de weg wijst en hem in zijn hut laat slapen – hij verschijnt in *The Tempest* als de heksenzoon Caliban, een ruige klant. De volgende dag passeren zij een waterval met een meertje, waarin de uit Nederland teruggekeerde Ariëlle, halfzuster van Caleb, naakt aan het zwemmen is. Zij komt overeen met de luchtgeest Ariël, bij Shakespeare de “rechterhand” van Prospero, die op zijn verzoek de storm ontketent. In de struiken wordt zij bespied door een man – opnieuw een Aktaionmotief, ook Sebastiaan bespiedde Henri vanuit de struiken. Caleb ontsteekt hierover in grote woede en slaat hem in elkaar. Aan Sebastiaan vertelt “de voyeur” dat hij Duke wordt genoemd, maar in werkelijkheid Ferdinand heet: in *The Tempest* is er sprake van Ferdinand, zoon van Alonso, broer van Sebastiaan en vijand van Prospero. Duke, zwaar geblesseerd, kan Sebastiaan niet verder begeleiden: zijn vader doet dat en brengt hem naar hotel Lakeview, beroemd om zijn uitzicht, door Schröder schitterend beschreven. Prosperity ligt daar vlakbij: Sebastiaan bezoekt haar huis, dat vol met boeken blijkt te staan. De naam van het dorp lijkt te verwijzen naar Prospero en daarmee sluit zich de ring van verwijzingen naar Shakespeares veelgeprezen sprookjesstuk. Sebastiaan blijft twee weken in het hotel, maar als hij te lang moet wachten op Henri en Ariëlle, die naar Nederland zijn gegaan om een begrafenis bij te wonen, neemt hij het vliegtuig terug.

Niet lang na zijn thuiskomst komt een charmante vrouw aan de deur, die zich kenbaar maakt als Henri: Sebastiaan valt flauw, door emoties overmand – Schröder schuwt de hyperbool niet. Daarna nemen zij samen de mooie herinneringen door aan vroeger en de veertig jaar dat zij van elkaar gescheiden waren. Sebastiaans zoon Dennis verschijnt: hij heeft financiële problemen en vraagt om geld en onderdak. Sebastiaan gaat, kennelijk uit schuldgevoel dat hij zich nooit om hem bekommerd heeft, in op het verzoek van zijn zoon. Die veroorzaakt echter zoveel chaos in huis dat Sebastiaan naar B*** vertrekt, waar Henri verblijft.

Zij slaapt met hem, eerst in letterlijke, later ook in seksuele zin. Na enige tijd kondigt zij haar vertrek naar Prosperity aan, maar dat wordt uitgesteld: zij wordt met hartklachten opgenomen in het ziekenhuis. Zij moet een operatie ondergaan, maar herstelt daarvan goed. Met Sebastiaan bespreekt zij de toekomst: weldra zou zij vertrekken en het was niet de bedoeling dat hij mee zou gaan. Dat gebeurt ook niet. Twee weken later krijgt hij bericht dat Henri een hartaanval had gehad, maar dat het geen zin heeft om over te komen. Ariëlle meldt dat Henri een opname had gemaakt van de pianomuziek die zij destijds had gespeeld toen Sebastiaan in de struiken stond: die kreeg hij als cd. Er was net als vroeger een afstand tussen hen die niet te overbruggen viel.

Met *Sebastiaans neus* heeft Schröder aan *De dode arm* opnieuw een intrigerende roman geschreven, in een indrukwekkende stijl. Net als in zijn directe voorganger berust de structuur van *Sebastiaans neus* op de queeste, in dit geval de zoektocht naar de geliefde van vroeger, die succesvol lijkt te worden, maar dat ten slotte toch niet is. Schröder schetst ons, zoals in zijn andere romans, twee werelden, die van de soms rauwe realiteit en die van de droom en fantasie: zij worden bijeengehouden door motiefherhaling (pianospel, boeken, Aktaionmotief). In *De dode arm* wordt die droomwereld opgebouwd door verwijzingen naar het werk van Duitse romantici, in de onderhavige roman voornamelijk door overeenkomsten met één tekst: *The Tempest*. In dat opzicht doet *Sebastiaans neus* denken aan *De kelner en de levenden* (1949) van Simon Vestdijk, *Het zwart uit de mond van Madame Bovary* (1974) van Willem Brakman en *Het verlangen* (1978) van Hugo Claus, waarvan het grondplan ook op één tekst berust.

RUDI VAN DER PAARDT

ALLARD SCHRÖDER, *Sebastiaans neus*, De Bezige Bij, Amsterdam 2016, 448 p.